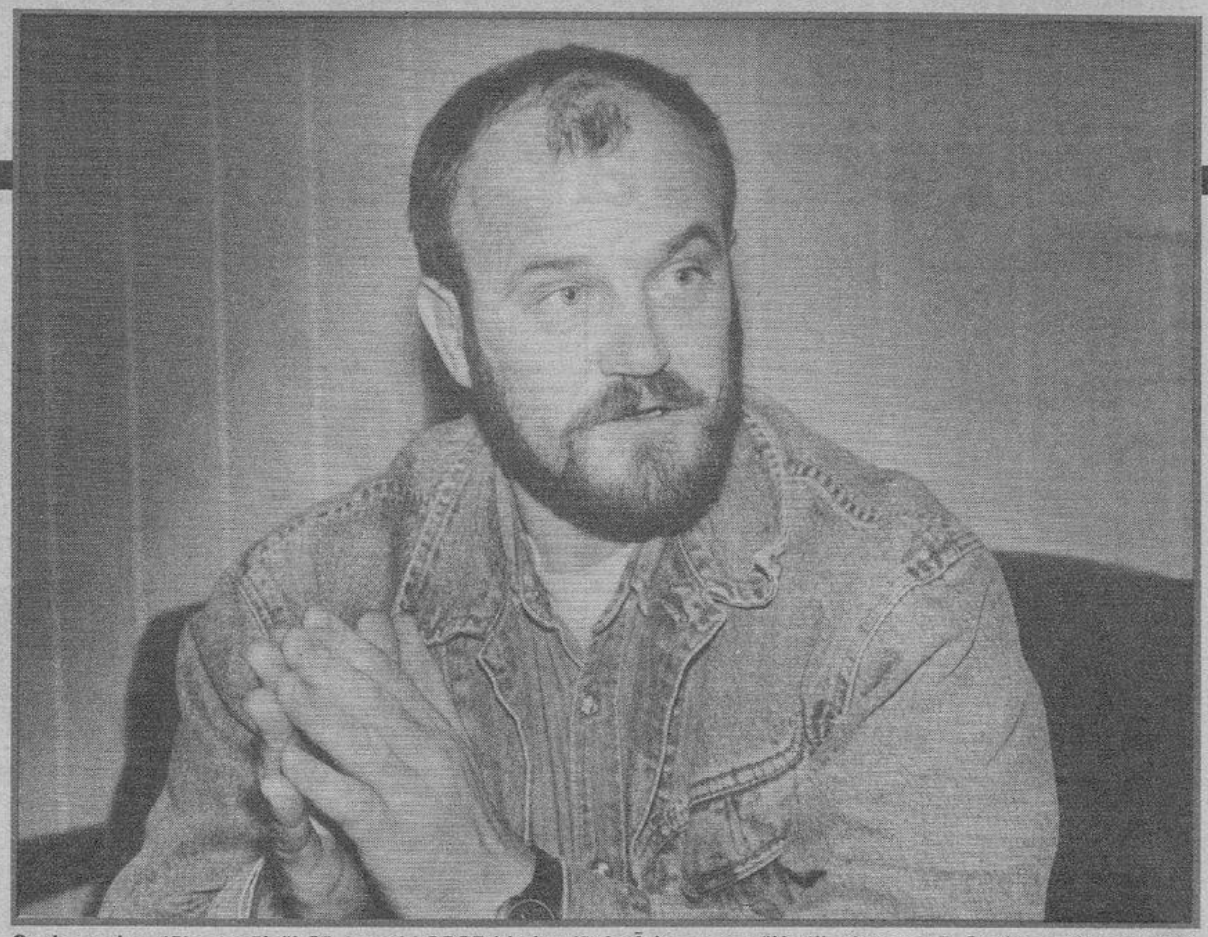
Sociāldemokrāts

JĀNIS ĀDAMSONS ieguva simpātijas ar aktīvu iekšlietu ministra rīcību. Pirms 6. Saeimas vēlēšanām viņa ģīmetne kopā ar Māra Gaiļa un Anatolija Gorbunova attēliem bija "Latvijas ceļa" pirmsvēlēšanu plakātos. Bet pirms neilga laika bijusī "lokomotīve" pameta "Latvijas ceļa" "vilcienu" un "pārbrauca" uz citām sliedēm. Nupat Jānis Ādamsons ir ne vien iestājies LSDSP, bet arī ievēlēts par šīs partijas priekšsēdētāja vietnieku. Kāpēc viņš tā rīkojās? J. Ādamsons redakcijā runāja ar galveno redaktoru VOLDEMĀRU KRUSTIŅU, viņa vietnieku VIESTURU SERDĀNU un iekšpolitisko ziņu nodaļas vadītāju VITU KRAUJU.

Saeimas deputāts, agrāk "LC", tagad LSDSP biedrs Jānis Ādamsons: *"Ka tik viens no 7. Saeimas pirmajiem lēmumiem nav par nelikumīgi iegūtā privātīpašuma nacionalizāciju..."*

V. Semjonova foto

Kāpēc "lokomotīve" pārbrauc citās sliedēs?

V. Krustiņš: — Mēs iepazināmies, kad bijāt bezpartijisks iekšlietu ministrs. Iestājāties "Latvijas ceļā". Bet nu Ādamsons no liberāļiem pāriet pie sociāldemokrātiem. Kāpēc šā gada laikā tik krasi mainījās jūsu pārliecība?

J. Ādamsons: — Visvieglāk taču ir stāvēt ceļa malā un tikai riet uz tiem, kuri iet garām. Bet vienmēr jau var atrast, par ko kritizēt, un var kritizēt jebkuru ministru. Piekrizdams M. Gaiļa priekšlikumam kļūt par iekšlietu ministru, es faktiski izvirzīju vienu galveno prasību: kad es būšu iekšlietu ministrs, tad likumu priekšā visi būs absolūti vienādi. Nešķirojot pēc partijiskās piederības. Gailis (šeit un turpmāk tekstā bijušais Ministru prezidents Māris Gailis. — **Red.**) tam piekrita. Sākumā tas istenojās. Tā gada laikā, kad es biju iekšlietu ministrs, ierosināja ļoti daudz krimināllietu. Sākot no elementāriem nozieguimiem līdz "baltajām apkaklītēm". Un nevienu neškiroja pēc politiskās piederības. Kaut gan, jā, dažreiz mēģināja teikt, ka tā vai citā lieta, lūk, ir vienas vai otras partijas pasūtījums. Tajā laikā ierosināja krimināllietas arī pret vadošajiem "Latvijas ceļa" darbiniekiem. Kaut vai, piemēram, pret Alejas bankas padomes priekšsēdētāju Vasiļjevu, kurš tobrīd bija lielākais "LC" funkcionārs Daugavpilī. Starp citu, viņš gan iepriekš bija sociāldemokrāts, kas tā ātri pārdevās "Latvijas ceļam". Arī U. Osi, vienu no "ceļinieku" līderiem, pratināja prokuratūrā bankas "Baltija" lietas ietvaros sakarā ar kredītu Stendzeniekam. Es varētu nosaukt vēl veselu virkni arī mazāka ranga "LC" politiķu, tāpat kā LNNK un "Saimnieka" vai citu partiju piekritējus, pret kuriem tajā laikā ierosināja krimināllietas. Tas, ka ierosinātā operatīvās izstrādes lieta pret Šķēli bija politisks pasūtījums, ir galīgas aplamības. To ierosināja krimināllietas pret "Lata International" ietvaros, ko gan iesāka daļēji arī mana spiediena rezultātā. Prokuratūra kriminālliet u pret "Lata International" ierosināja 1994. gada 21. decembrī. Šo lietu sakarā es pirmo reizi izdzirdēju uzvārdu Šķēle. Personīgi ar viņu iepazinos 1995. gada 4. septembrī, kad Šķēle mani uzmeklēja parlamentā. Redziet, viņš sacija, pret mani ierosināta operatīvās izmeklēšanas lieta. Nu ja, diemžēl informācijas noplūde ir arī iekšlietu ministrijā. Bet viņš, Šķēle, lūk, esot tāds veiksmīgs uzņēmējs un Valsts prezidenta ārštata padomnieks. Tikko kā uzzinājis par šo operatīvo lietu pret Šķēli, Ulmanis tās pašas dienas vakarā ar visu kortežu esot ieradies pie viņa mājās. Es toreiz Šķēlem atbildēju — atvainojiet, tas mani neinteresē, es nenodarbojos ar operatīvajām lietām. Starp citu, ja atmiņa mani nevil, pērn vien ierosināts 500 operatīvo lietu.

"Latvijas ceļā" iestājos 1995. gada aprīlī. Toreiz mēs ar Gaili vienojāmies, ka "LC" ir jāattīra no iekšpuses un visi "sašmucējušies" jāsauc pie atbildības, pat pie kriminālās, vai vienkārši jāatbīda no "LC", lai partija būtu pietiekami tīra.

V. K. — Jāatbīda vai jāizslēdz?

J. Ā. — Jā, ja cilvēks sašmucējas, viennozīmīgi — jāizslēdz no partijas! Un Māris tam arī piekrita. Sākām tā rīkoties, un dažas bijušās "LC" "lokomotīves" vai arī pietiekami spēcīgas amatpersonas neiekļāva "LC" vēlēšanu listē. Uzvārdus es te negribu nosaukt...

V. K. — Bet sabiedrība tos tomēr gribētu zināt! Citādi tās "astes" ir tumsā.

J. Ā. — Nē, nu kādā tumsā! Tas pats jau manis minētais Vasiļjevs palika ārā! Bet viņš par varītēm gribēja tikt sarakstā. Pārējos uzvārdus tagad nevaru minēt, citādi mani vēl iesūdzēs tiesā.

Kad apstiprināja Šķēles valdību, es no parlamenta tribīnes kritizēju Šķēli un saciju, ka viņš nevar būt premjers. Pēc tam tribīnē kāpa Gailis un ar savu runu nolīdzināja ar zemi kā manu, tā visu Iekšlietu ministrijas darbu, viņš faktiski pārvilka lielu krustu mūsu iecerei par "LC" attīrīšanu un kriminālliet u nešķirošanu pēc partijiskās piederības.

V. K.: — Gailis norobežojās no jums?

J. Ā.: — Pilnīgi pareizi! Es gan uz viņu neapvainojos. Pēc pāris dienām tikāmies un es teicu — Māri, man nav par ko apvainoties, bet tu esi sācis spēlēt ne tajā komandā, mēģinot ielēkt ne tajā laivā, tevi pašu tuvākā pusgada laikā no tās izsviedīs. Tai "blicei", kura patlaban nonākusi pie varas, tu, Māri, neesi vajadzīgs. Nosaucu viņam arī to cilvēku vārdus, kurus vistuvākajā laikā izmetīs no valdības. Es tikai mazliet kļūdījos secībā. Paredzēju, ka Māris Gailis būs pirmais, otrais — Kauls un trešais — Čevers. Patik man viņi vai ne, tas ir cits jautājums, taču visi šie cilvēki ir personības un viņu atstumšana par kaut ko liecina.

Bet es vēl gribu nedaudz atgriezties pagātnē. Es jau pieminēju Vasiļjevu. Viņa darbības rezultātā Alejas banka zaudēja no 10 līdz 12 miljoniem latu. Tā nauda ir vienkārši izzagta. Tobrīd Vasiļjevs bija "LC" koordinators un biroja vadītājs Daugavpilī. Redzot notiekošo, lielākā daļa Daugavpils inteliģentu, "LC" atbalstītāju, izstājās no partijas. Vasiļjeva jautājumu izskatīja slēgtā valdes sēdē, kurā es nepiedalījos. Lai cik paradoksāli tas arī būtu, nolēma Vasiļjevu atstāt partijā, kaut arī pret viņu jau bija ierosināta kriminālliet a un principā nebija šaubu par šā cilvēka vainu naudas izsaimniekošanā. Diemžēl prokuratūra šo kriminālliet u ir apturējusi. Ja kādreiz būs tiesa, es labprāt redzētu, ka Vasiļjevs mani iesūdz par maniem šeit pateiktajiem vārdiem. Vasiļjeva atstāšana partijā man bija pirmā viela nopietnām pārdomām.

Kas Ādamsonam netīk Šķēles politikā

Nākamā viela pārdomām man radās, kad es sāku izvērtēt Šķēles valdības īstenoto politiku. Es Šķēli par pagātnes grēkiem esmu kritizējis tikai vienu reizi, kad, kā jau teicu, Saeimā aktīvi uzstājos pret viņa sastādītās valdības apstiprināšanu. Visa pārējā mana presē un citur izteiktā kritika bija vērsta pret to, kas noticis šajā gadā. Pirmais. Šķēle parakstīja nkojumu, ka 12 tūkstoši tonnu no ārzemēm ievestā cukura jāatbrīvo no ievedmuitas. Absolūtos skaitļos valsts kase zaudēja 1,5 miljonus latu. Turklāt — nu padomāsim — tā vietā, lai pirktu cukuru no vietējiem ražotājiem, ceram subsidēt lauksaimniecību ieveda 12 tūkstošus tonnu no ārzemēm! Tas notika februārī. Ja nemaldos, 9 tūkstoši tonnu no tām nonāca uzņēmumos, kur Šķēle ir akcionārs vai toreiz vēl bija padomes pārstāvis, valdes loceklis un tamlīdzīgi. Tātad runa ir par uzņēmumiem, kuri tā vai citādi ir atkarīgi no Šķēles. Uzrakstīju deputātu pieprasījumu, bet normālu atbildi no zemkopības ministra Dilbas kunga tā arī nesaņēmu. Un kāpēc bez ievedmuitas ieveda 40 tūkstošus tonnu gaļas no ārzemēm mūsu pārstrādes rūpnīcām, ja mūsu zemnieki nevar pārdot savus izaudzētos lopus?

V. Serdāns: — Latvijā trūkst cūkgaļas, to arī ieved. Fabrikas taču nedrīkst apstādināt.

J. Ā.: — Bet vai valstij, Zemkopības ministrijai ir vai nav pienākums zemniekiem pateikt, cik valstij vispār vajag cūkgaļas? Citādi nākamgad visi metīsies uz cūkgaļas ražošanu un būs pārprodukcija!

V. K.: — Gaļas kombināti nepieder valstij, tie ir privāti! Lai ražotājs ar iepircēju tiek galā bez valsts starpniecības. Mūsu zemnieki diemžēl vēl neorientējas uz tirgus pieprasījumu. Nav vairs tā, ka visu, ko aizved līdz kombināta vārtiem, pieņems atplestām rokām. Un konjunktūra ir arī mainīga.

J. Ā.: — Bet vai valstij ir vai nav jāplāno sava ekonomika? Nākamais — akcīzes nodoklis. Arī "LC" frakcijas sēdē es jautāju — ko dod šis akcīzes nodoklis? Kā tas atsauksies uz mūsu tautas labklājību? Absolūti godīgi būtu jāpasaka, ka akcīzes nodoklis pieaugs par tik un tik, inflācija celsies tādā un tādā mērā, kas sagaida zemniekus un ko darīs valsts, lai kompensētu viņiem zaudējumus. Diemžēl ne parlamenta sēdē, ne "LC" frakcijas sēdē normālas atbildes nebija. Mani šokē šāds interesants Ekonomikas ministrijas atzinums: palielinoties akcīzes nodoklim, tautai paliks mazāk naudas un cilvēki nesīs to uz bankām. Jautāju: tad nu izskaidrojiet man, neesmu tak ekonomikā speciālists, vienu lietu — ja man nav naudas, ko tad nesīšu uz banku? Un, tā plānojot, Ekonomikas ministrija cer subsidēt lauksaimniecību un tamlīdzīgi!

V. K.: — Kas jums tā atbildēja?

J. Ā.: — Bijušais valsts ministrs Jonitis un valsts sekretāra vietnieks, kura uzvārdu esmu aizmirsis. Kad pēc frakcijas sēdes runāju ar speciālistiem, viņi arī godīgi atzinās — kāds bija pasūtījums, tāds arī izpildījums!

Pērn mēģinājām valdībā "dabūt cauri", lai kaut vai palielinātu ievedmuitu lepnajām automašīnām. Kā valdības sēdē šo jautājumu ierosināja, tā arī noņēma no dienaskārtības. Un kāda vispār ir nodokļu politika mūsu valstī? Absolūti vienādu nodokļa likmi piemēro absolūti visiem iedzivotājiem. Bet, piemēram, Amerikā vai kādā Rietumu valstī nodokļa likme ir tieši proporcionāla tavam īpašumam. Bet pie mums nodokļa procenta likme ir vienāda — vienalga, vai tu esi miljonārs vai sētnieks. Tas taču nav pareizi!

Nākamais — brīvās tirdzniecības līgums ar lauksaimniecības precēm starp Baltijas valstīm. Principā tāds varētu būt. Bet es balsoju pret tāpēc, ka vispirms gribēju dzirdēt no valdības viriem atbildi, kā šis līgums ietekmēs laukus. Atveram robežu ar Lietuvu, kur preces par 30 procentiem lētākas, degviela lētāka, elektroenerģija lētāka. Pie mums bankrotēs tūkstotis zemnieku. Kur šie lauku bezdarbnieki paliks? Ja Ministru prezidents, zemkopības ministrs vai kāds cits no valdības būtu pateikuši: viri, mēs radīsim jaunas pārstrādes rūpnīcas, zemnieki pārprofilēsies un varēs tajās strādāt — nav problēmu! Tad arī es atbalstītu šo brīvās tirdzniecības līgumu! Bet kas tagad ir ieguvējs un kas — zaudētājs? Viennozīmīgi — iegūst nevis zemnieks ražotājs, bet pārstrādātājs. Ja var ticēt presei, tad 67 procenti ("LA" to nav apgalvojusi — **V. K.**) no lauksaimniecības pārstrādes rūpnīcām pieder Šķēlem vai tā vai citādi atrodas viņa ietekmē. Saņemot lētākas izejvielas, ir iespēja lētāk ražot un lētāk pārdot. Man kā vienkāršam patērētājam tas ir izdevīgi. Mūsu pārstrādātāji iekaros arī Lietuvas un Igaunijas tirgu. Tas arī būtu apsveicami! Bet tikai vienā gadījumā — ja varētu atbildēt, kur paliks bez darba palikušie zemnieki. Pirms šā līguma apstiprināšanas Saeimā es runāju ar Āriju Ūdri, kurš man ir pietiekami liela autoritāte lauksaimniecībā. Es viņam jautāju, ko nozīmē šis līgums. Viņš saka: es tev varu atbildēt viennozīmīgi — mēs aprēķinājām, ka tādā gadījumā izdzīvos tie zemnieki, kuri apsēj vismaz 200 ha ar graudaugiem vai vismaz 50 ha ar kartupeļiem. Liellopu turēšana vismaz tuvāko pāris gadu laikā latviešu zemniekam nebūs izdeviga. Lopkopjus vienkārši izkonkurēs. Tad nu nākamā valdība, vienalga, Šķēles, Gaiļa, Čevera vai kāda cita it kā atjēgsies un sacīs: mēs ar savām rokām esam iznīcinājuši Latvijas nācijas pamatu — zemniekus! Steidzami jādotē un jāsubsidē zemnieki! Caur kurieni šis dotācijas un subsidijas galarezultātā ies? Caur pārstrādātājiem! Caur Šķēles kontrolētajiem uzņēmumiem. Tie nu būs ieguvuši triskāršu peļņu — sākumā ar lētajām izejvielām, tad caur iekaroto tirgu, un nu tiks pārskaitīta nauda norēķiniem ar zemniekiem.

V. K.: — Līdz šim jūsu argumentācija, kāpēc aizgājāt no "LC", bija "šauri praktiska", utilitāra. Lai ar jūsu nosauktajām problēmām tiktu galā, jau nav jāstājas sociāldemokrātos.

J. Ā.: — Es jau minēju vairākus nebūt ne šauri ekonomiskus argumentus. Varu nosaukt vēl vienu. "LC" atbalsta galvenokārt lielkapitālu. Latvijā sākusies bismies pēc Latīnamerikas principa, kur ir 3 līdz 5 procenti bagātnieku, pārējie — nabagi. Var jau runāt tālāk par "bagātiem nabagiem" vai pavisam "bomžiem", bet lietas būtība no tā nemainās. Ne par kādu vidusslāni vairs nav ne runas! "LC" programma ir pavisam normāla, mana uztvere pati spēcīgākā, un tajā ierakstīts partijas atbalsts mazajam un vidējam biznesam, sociāli neaizsargātajiem slāņiem. Bet "LC" rīkojas absolūti ačgārni. Savā reālajā politikā atbalsta lielkapitālu! Elementārs piemērs. Lielā steigā, izmantojot Saeimas brīvdienas, Satversmes 81. panta kārtībā pieņēma Ministru kabineta noteikumus ar likuma spēku par Rīgas tirdzniecības brīvostu. Pasaulē brīvostas parasti veido tukšā vietā, kur nepieciešams attīstīt infrastruktūru un komunikācijas. Lai to panāktu, galvenais līdzeklis ir ārzemju ieguldījumu piesaistīšana. Brīvostas teritorijā darbojošās firmas ir atbrīvotas no pievienotās vērtības, akcīzes un muitas nodokļiem. Bet, kad Krištopāns rakstīja pamatojumu, lai Rīgas tirdzniecības osta kļūtu par brīvostu, viņš minēja šādus argumentus: ostā ir attīstīta infrastruktūra un komunikācijas. Kur te loģika? Kad cēla Rīgas tirdzniecības ostu, tai plānoja 8,2 miljonus tonnu lielu kravu apgrozījumu gadā. 1995. gadā tas sasniedza 3,2 miljonus. Tātad rezerve vēl 5 miljoni tonnu. Tad kāpēc šai ostai vajag kaut kādus nodokļu atvieglojumus, lai to vēl vairāk attīstītu?

Turpinājums 7. lpp.

Pasūtiet "LA" jau šodien!

Jānis Ādamsons

zivi grib tīrīt no galvas

Jānis Ādamsons: *"Kad es biju kuģa komandieris, uzskatiju, ka man ir tiesības no komandas pieprasīt apzinīgu darbu tikai tad, ja tā ir paēdusi, apmācīta un pietiekami aprikota."*

Foto no "LA" arhīva

Turpinājums no 6. lpp.

Rīgas tirdzniecības ostas vadītāja Krivoja kunga vienīgā atbilde man bija tāda, ka Rīgas tirdzniecības ostā uzcelšot divas "foršas" banānu noliktavas. Tajā pašā laikā zvejniecības ostai, kura arī atrodas Rīgas ostas teritorijā, plānotais kravu apgrozījums bija 800 000 tonnu. Pērn tas sasniedza 1,4 miljonus tonnu. Arī Ventspils osta ir gandrīz sasniegusi plānoto maksimumu un cer to palielināt vēl par 20 miljoniem tonnu. Liepāja, kura sāka no nulles, pērn pārsniedza 1,5 miljonus tonnu kravu apgrozījumu. Tad kādēļ jāattīsta tieši Rīgas tirdzniecības osta? Likumā teikts, ka tirdzniecības brīvostas teritorijā drīkst darboties Latvijas uzņēmumi un Latvijas un ārzemju kopuzņēmumi. Taču parādiet man kaut vienu tādu ārzemju ieguldītāju, kurš veidos kopuzņēmumu ar partneri, kuram nav naudas, bet kurš spēj ieguldīt kopējā lietā tikai savu intelektuālo potenciālu? Tad ārzemnieki Rīgas tirdzniecības ostā nenāks! Vēl likumā teikts, ka visas preces, kuras izved uz ārzemēm no brīvostas, tiek atbrīvotas no muitas nodokļa, akcīzes un pievienotās vērtības nodokļiem. Tātad jebkuram Latvijas uzņēmējam jābūt skaidram — ja viņš savu preci neeksportēs caur Rīgas tirdzniecības brīvostu, tad viņš ir galīgs muļķis. Kā jau teicu, galvenais brīvostas uzdevums ir piesaistīt ārzemju investoru naudu, bet nākamā vēlēšanās pie varas jānāk tai partijai, kura reāli atbalstīs vidusslāni. Nav runa tikai par darba devējiem un darba ņēmējiem. Arī Vācijā un Zviedrijā pie varas bijuši tie paši sociāldemokrāti, kuri allaž atbalstījuši mazo un vidējo biznesu. Vācijā mazais un vidējais bizness veido 85 procentus. Valsts nevar attīstīties, balstoties uz lielkapitālu un monopolu uzņēmumiem!

V. K.: — Kopā ņemot, tātad tieši sociāldemokrāti ir tā partija, kura nu atbilst jūsu politiskajai pārliecībai?

J. Ā.: — Jā, pilnīgi pareizi! Bet jebkurai partijai ir vajadzīga spēcīga komanda. Man tādas izveidošanai doti divi gadi. Nav pat tik svarīgi, kas — Baldzēns, Mugurēvičs, Lasmanis vai Ādamsons — būs partijas juridiskais līderis. Svarīgi, lai šī komanda domātu nevis vienādi, bet stratēģiski vienā virzienā. Un mums jau šādas komandas iedigli ir — šobrīd es par tādu uzskatu partijas valdi.

Pasaulē pastāv trīju tipu partijas — bagātnieku, centristu un kreisās. Bet sociāldemokrāti un sociālisti ir divas dažādas lietas.

V. K.: — Tad nu atšķiriet gan!

J. Ā.: — Sociālisti, Latvijā jau nu noteikti, ir tie paši komunisti, tikai ar citu nosaukumu. Starp citu, komunistiem jau bija lieliska programma, bet dzīvē tā nonāca noziedzīgās rokās. Staļinu es vērtēju tikai tā. Bet sociālisms kā ideja man ir absolūti pieņemama. Tās pašas sociālisma idejas, it kā kapitālistiskā iekārtā istenotas, piemēram, Zviedrijā un Niderlandē. Tik sociāli aizsargāti kā tur cilvēki jūtas varbūt vēl vienīgi Japānā.

Patlaban sociāldemokrāti vairāk ir liberālās politikas atbalstītāji nekā "LC". Visa vaina šobrīd ir absurdajā nodokļu politikā. Es gribu atklāt, kas tieši jāmaina. Vai kāds var atbildēt — vai mums ir valsts attīstības koncepcija? Ko mēs īsti gribam sasniegt līdz 2000. gadam? Kur gribam nokļūt? Šajā valsti notiek interesantas lietas. Nodokļu politiku daļēji ņemam no amerikāņiem, VID un muitas darbu mācāmies no dāņiem, sociālo likumdošanu — no vāciešiem, kaut ko paņemam no zviedriem, kaut kas vēl palicis no krieviem. Kāda tā valsts "māja" gala rezultātā tiks uzbūvēta? Tāpēc notiek šīs ačgārnības. Tāpēc jūs kā darba devējs uzņēmējs absolūti nevarat izturēt šo nodokļu nastu! Godīgam biznesmenim vienkārši draud bankrots.

V. K.: — Bet atgriezīsimies pie sociāldemokrātiem. Tie tomēr ar sociālistiem ir saistīti.

J. Ā.: — Es piekrītu, ka pēdējos piecdesmit gados ārēji tā izskatās. Taču patiesībā, lai cik dīvaini tas arī būtu, lielākie ienaidnieki vienmēr bijuši komunisti un sociāldemokrāti. Ko izdarīja Staļins, kad ienāca Latvijā? Visu pirmais — uz lēģeriem aizsūtīja sociāldemokrātus. Tāpat notika Vācijā. Sociāldemokrāti nekad nav iestājušies pret privātpašumu, pret to, ka katram jāsaņem tik, cik nopelnīts. Tāpēc mēs arī atbalstām vidējo un mazo biznesu, kas attīstoties dod nodokļus valstij un rada jaunas darba vietas.

V. K.: — Bet tad tā būs vidējo biznesmeņu partija!

J. Ā.: — Vidusslāņa partija. Aizstāvot vidusslāni, vidējo biznesmeni, mēs netiešā veidā aizstāvam arī darba ņēmēju. Bet ko piedāvā sociālisti un komunisti? Visu pārdalīt, sadalīt un vienādot! Taču vienādi mēs nekad neesam bijuši un diemžēl arī pasaules attīstībā nekur nekas tāds nav pieredzēts.

V. K.: — Ja nu jūs esat sikburžuju partija, nebaidīsimies no šā nosaukuma, tad jums tūlīt būs konkurence kreisajā pusē. Vai maznodrošinātie ar Pelses kundzi priekšgalā, Bojāra partija un vēl daži valdības kritiķi ies pie jums? Apvienosieties?

J. Ā.: — Apvienošanās nav pašmērķis. Mēs par to spriežam, taču tas var notikt, tikai saglabājot gan viņu, gan mūsu principus. Bojārs ir talantīgs politiķis, esam diskutējuši, un pagaidām lielas viedokļu atšķirības mums nav. Izņemot — mani ļoti izbrīnīja viņu paziņojums par parakstu vākšanu parlamenta atlaišanai. Šī tuvredzība man absolūti nav saprotama. Mēs no šīs lietas norobežojamies. Jā, parlaments strādā slikti, valdība — zem jebkādas kritikas. Kaut vai viens piemērs. Pērn ierosināja 35 krimināllietas par banku afērām, bet līdz tiesai nonākusi tikai viena — izbeigt krimināllietu pret Laventu it kā būtu absurds. Bet visas pārējās agri vai vēlu izcākst. Kāpēc? Kaut izmeklēšana beigusies, prokuratūra, aizbildinoties ar šādu vai tādu iemeslu, neņem tās lietas preti. Vai arī ātri izbeidz. Elementārs piemērs — Lainbankas lieta. Mani izbrīna — kā var paziņot: var celt apsūdzību pret 15 personām par dokumentu viltošanu, bet nav nodarīts kaitējums sabiedrībai un valstij. Bet vai dokumentu viltošana bankā ir normāls process, no kura sabiedrībai ļaunums nerodas? Kad Kreituse bija parlamenta priekšsēdētāja, ģenerālprokurors gatavojās lūgt Saeimu noņemt deputāta imunitāti Krisbergam, lai pret viņu ierosinātu krimināllietu. Nu Kreituse vairs nav spīkere un ari prokurors apklusis. Tad kad viņš runāja saskaņā ar likumu? Arī Čevera kā Ministru prezidenta atbrīvotajam biedram nevajadzēja darīt neko citu kā ļaut aktivizēt galvenās krimināllietas. Tādā gadījumā arī Ministru prezidenta apkārtne tiktu attīrīta. Un tie cilvēki, kuriem jāsēž, arī sēdētu. Bet Čevers *nenostrādāja* un viņu *izmeta ārpus laivas*. Kāpēc krimināllietas nenoved līdz galam? Tāpēc, ka gali ir Saeimā un valdībā. Bet atgriezīsimies pie Bojāra paziņojuma. Mani izbrīna, ka politiķis Bojārs neredz, kur var novest Saeimas atlaišana. Ja savāks 10 tūkstošus parakstu, tad Ulmanim būs jāizšķiras: vai nu pašam atlaist parlamentu, vai nodot šo lietu tautas nobalsošanai. Ja tauta referendumā izšķirsies par parlamenta atlaišanu, paies pusgads, kamēr tiks rikotas nākamās Saeimas vēlēšanas. Bet saskaņā ar Satversmi tādā gadījumā gan likumdošanas vara, gan izpildvara šajā laikā nonāks vienas personas rokās. Un šī persona ir Ministru prezidents. Galarezultātā ar tautas atbalstu mēs dabūsim vienu autoritāru diktatorisku režīmu.

V. K.: — Un tauta teiks — jā. Valdība ir slikta, parlaments ir slikts, bet Andris — viņš gan ir labs.

J. Ā.: — Lai tauta saka, ko grib. Mana pārliecība ir tāda, ka mēs nedrīkstam pieļaut autoritārismu, kura iezīmes jau šodien izpaužas pietiekami spoži. Bet parlaments, lai cik destruktīvs tas šobrīd arī būtu, tomēr ir demokrātijas pazīme. Un katrai tautai ir tāda valdība, kādu tā pelnījusi. Normāla izpratne tautai radīsies, tikai izvērtējot notikušo. Cilvēki *apdedzinājās*, vēlot 5. Saeimu, tad noticēja Zigeristam, *kaulistiem*. Es tik tiešām ceru, ka, ejot uz septītās Saeimas vēlēšanām, cilvēki vērtēs nevis vārdus, bet darbus.

Sociāldemokrāti grib varu 7. Saeimā

V. K.: — Būsim atklāti, jūs gribat iekļūt septītajā Saeimā. Kāpēc cilvēkiem, kuri, pēc jūsu vārdiem, jau divreiz *apdedzinājušies*, uzreiz būtu jānotic jums, tieši sociāldemokrātiem? Ar ko viņi to būtu izpelnījušies? Tiesa, jūs personīgi atceras ar labu, bet jūs sociāldemokrātiem pārvērtīsieties par tādu pašu "lokomotīvi" kā savulaik "ceļam" un vilksiet iekšā cilvēkus, par kuriem nebūs nekādu garantiju.

J. Ā.: — Es jau runāju par komandu. Centīsimies nevienu nekrietneli mūsu vidū nelielaist. Par mūsu partijas iekļūšanu septītajā Saeimā man vispār galva nesāp. Es centīšos panākt, lai Latviešu strādnieku sociāldemokrātiskajai partijai būtu kontrolpakete.

V. K.: — Nu, ceribas jums nevar liegt. Bet kā ar vēlēšanu likumu? Esat par partiju sarakstiem?

J. Ā.: — Nekādā gadījumā! Vēlēšanu likums jāmaina. Piecdesmit procenti deputātu jāievēl no partiju sarakstiem un piecdesmit procenti — kā personas.

Saprotams, šis princips abām lielkapitāla partijām "LC" un "Saimnieks" būtu ļoti neizdevīgs.

V. K.: — Un ar ko tad šīs partijas, jūsuprāt, atšķiras?

J. Ā.: — Praktiski ne ar ko. "Saimnieks" ir "LC" "meitas" partija. Tagad to vidū noris cīņa par vietām valsts pārvaldē, privatizējot to vai citu objektu. Kad viss būs sadalīts, šīs partijas noteikti saplūdīs. Kāpēc šī valdība tik steidzīgi sāka privatizēt visus lielos valsts uzņēmumus? Faktiski privatizēšanai nodeva visus tos, kam bija kaut kāds sakars ar banku "Baltija", — "Ventspils naftu", "Latvenergo", "Latvijas gāzi". Jo, lūk, saskaņā ar privatizācijas noteikumiem pēc privatizēšanas šiem uzņēmumiem vairs nebūtu jāaldod bankai parādi. Tos dzēsīs uz valsts rēķina! Vai zināt, kāds būs viens no jaunā (t. i., 7. Saeimas. — **Red.**) parlamenta pirmajiem lēmumiem? Par nelikumīgi iegūtā privātīpašuma nacionalizāciju! Patīk vai ne, bet man ir tāda dziļa pārliecība, ka ar to būs jāsāk.

Kādu es redzu nākotni? Būs viena spēcīga labējā partija. Tur būs daļa no "Saimnieka", "LC" ari LNNK un "Tēvzemei un Brīvībai" ar Šķēli vai bez viņa priekšgalā, bet tajā partijā viņš būs, tāpat ari Ulmanis. Visas tās partijas, kas izvirzījās ar tā dēvētajiem nacionālajiem saukļiem, paliks vēsturē, izmirs. Daļa no šīm partijām paliks "centrā", un vēl būs kreisais bloks, kur būs vieta mums — sociāldemokrātiem. Tikai mūsu degradētajā apziņā vārds "kreiss" tūlīt asociējas ar kaut ko sliktu. Bet tā pati "Tēvzemei un Brīvībai" savos balsojumos bieži ir kreisāka par visiem sociāldemokrātiem kopā. Sociālie jautājumi būs arī galvenie nākotnē. Cilvēkiem nu jāsavelk jostas uz tā "bezdeficīta" budžeta altāra. Bet patiesībā slēptais deficīts ir 30 miljoni latu, ārējais parāds — 210 miljoni, uz nākamā gada beigām tiek plānoti 440 miljoni.

V. K.: — Kur jūs tādus skaitļus ņēmāt?

J. Ā.: — Valsts budžeta projektā! Valsts kopējais parāds tagad veido 400 miljonus latu. Līdz nākamā gada beigām būs 540 miljoni. Tātad tas nav bezdeficīta budžets. Ideja ir laba, bet slikts izpildījums. Šķēles kungs TV "Panorāmā" stāsta, ka valsts vairāk neņemšot aizdevumus no bankām. Muļķības! Budžeta projektā melns un balts redzams, ka šo politiku turpinās! Esmu ar mieru še atnākt ar visiem 9,5 kilogrammus smagajiem budžeta dokumentiem un *izķidāt* tos. Es runāju par šīm lietām ari ar valsts ieņēmumu valsts ministri Počas kundzi, Kreitusa kungu, kad viņš vēl bija ministrs.

V. K.: — Viņš jau to budžetu sagatavoja...

J. Ā.: — Nē! Galvenokārt tirkai parakstīja. Budžeta projektu sagatavoja galvenokārt pieci citi cilvēki. Pie tā strādāja Šķēle ar savu finansistu komandu. Ja runājam par valsts kasi, tad mani uztrauc skopums pret robežapsardzi. Tās attīstībai šajos divos gados nav iedalīts neviens santīms! Turpretim Igaunijā robežapsardzes budžets, kaut sauszemes robeža viņiem ir krietni īsāka nekā mums, ir 16 miljoni latu! Četrreiz vairāk, nekā tam atvēl Latvijas kase! Viņiem nav nevienas vecas mašīnas, bet ir normāli radiosakari un uzcelti jauni kordoni. Pie mums vēl joprojām figurē tādi jēdzieni kā vadi, rotas un bataljoni, kam vieta armijā, bet ne robežsardzē. Šā gada vidū Igaunī nolaida ūdenī savu pirmo robežapsardzes kuģi. Tas izmaksāja 1,2 miljonus dolāru. Tā ir smiekla nauda priekš tādas klases kuģa! Bet mūsu Aizsardzības ministrija investīcijām nav saņēmusi nevienu santīmu. Var teikt, ka Krastiņš izdevis pavēli apsargāt robežu ar rungām robežsargam, kurš to formas tērpu, kas viņam mugurā, valkā jau kā trešais vai ceturtais... 1994. gada beigās robežu apsardzē dienēja 4200 cilvēku. Robežapsardzības attīstības koncepcijā bija ieplānots palielināt šo skaitu līdz 4800 cilvēkiem. Šobrīd robežu apsardzē dien vairs tikai 2600 cilvēku. Tas ir divreiz mazāk, nekā vajadzīgs. Kur pēc štata jābūt 27, faktiski ir pieci cilvēki, no kuriem ir tikai viens virsnieks, bet četri pārējie — obligātā dienesta karaviri. Un tā mēs sargājam savu austrumu robežu!

V. K.: — Vai tad Igaunijai ir vairāk naudas nekā Latvijai?

J. Ā.: — Nē, bet Igaunijā valsts problēmām ir valstiska pieeja. Igaunijā politiķi un biznesmeni uzskata, ka, godīgi strādājot, var nopelnīt to pašu, ko mūsējie — sazogot. Tiesa, darbs prasa ilgāku laiku. Kad es biju kuģa komandieris, uzskatiju, ka man ir tiesības no komandas pieprasīt apzinīgu darbu tikai tad, ja tā ir paēdusi, apmācīta un pietiekami aprikota. Bet kā "brunoti" ir robežsargi un policisti? Kā manā laikā septiņus vai astoņus kompjūterus robežpunktos uzstādīja, tā tie paši vien palikuši. Lai robežsargs pārbauditu, vai garām braucošā mašīna nav zagta, viņam jāizlasa vesels "grosbuch" (liela grāmata. — vāciski. To sakot, J. Ādamsons rāda divu sprīžu biezumu. — **Red.**). Klāt vēl no Interpola saņemtais garum garais saraksts par Rietumos nozagtajām automašīnām. Policijā tāda pati situācija. Pērn mazliet paeksperimentējām. Izsludinājām profilaksi, lai ceļu policija būtu "pastiprinātā" gatavībā. Es kā iekšlietu ministrs izziņoju, ka ir nozagta automašīna ar tādu un tādu numuru. "Nozagtajai" automašīnai divas stundas likām vizināties pa Jūrmalas šoseju. Tur stāvēja trīs posteņi. Jūs domājat, to mašīnu apturēja? Nekas tamlīdzīgs! Pirmkārt, visiem policistiem vēl nav "Motorolas" sakaru līdzekļu. Tātad grūti visus ātri apziņot. Otrkārt, ja ceļu policistam nav iespējas ātri pārbaudīt numuru kompjūterā, viņš fiziski nav spējīgs paturēt prātā zagto automašīnu sarakstu! Lai kompjuterizētu iekšlietu ministriju un robežsardzi, vajag aptuveni 2,5 miljonus latu. Bet nevar taču "atrast"!

V. K.: — Te es jums, cienījamais eksministr, varu piekrist tikai daļēji. Nedomāju, ka ceļu policija enerģiski ķer zagļus.

J.Ā. — Ceļu policijas priekšnieks Grīgulis no tā amata ir noņemts un iecelts par Rīgas Galvenās policijas pārvaldes priekšnieku.

V. K.: — Tas ir jaunums.

J. Ā.: — (*Iesmejas.*) Bet mēs nupat runājām par sekām. Cēloņi ir citur. Kamēr būs pieprasījums, būs arī pasūtījums. Cilvēki domā tā — ja jau vara ir korumpēta, kāpēc lai arī sev nepaņemtu kādu simtu vai tūkstoti? Es šādus cilvēkus neattaisnoju, viņi jāpadzen. Es tikai runāju par psiholoģisko momentu. Tā notiek tā tautas degradēšanās. Bet latviešiem jau ir tāds sakāmvārds: "Zivs pūst no galvas, taču to tira no astes."

Sarunu publicēšanai sagatavojusi **V. Krauja**

Pasūtiet "LA" jau šodien!

«Lauku Avīzi» nākamajam gadam!

«Lauku Avīze» arī nākamgad būs biezākā un lētākā avīze, ja pasteigsieties to abonēt: abonējot jūs ietaupīsiet aptuveni trešdaļu jeb latu un desmit santīmus mēnesī; bez tam katrs «LA» abonents kā katru gadu saņems krāsainu sienas mēneškalendāru.

«Lauku Avīzes» abonements nākamgad maksās:
1 mēnesim — Ls 1,60
trim mēnešiem — Ls 4,70
pusgadam — Ls 9,40
Indekss 1064.